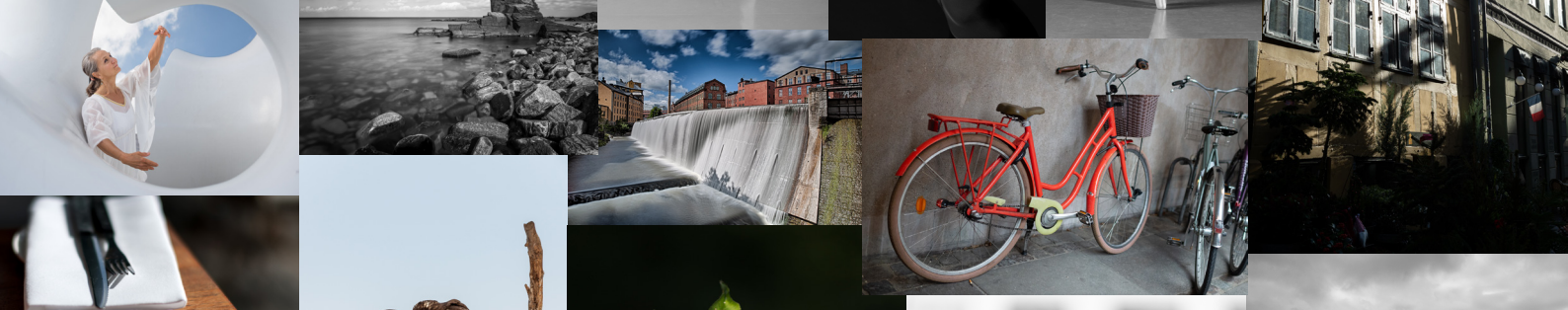

Billeder

Copyright ©

Du er velkommen til at bruge dette hæfte til eget brug. Du må ikke anvende hele eller dele af materialet til kommercielt eller ikke-kommercielt brug uden forudgående aftale.

Søren Langkilde Madsen
slm@fagerbo.dk

At arbejde med billeder

Hvis man arbejder med fotografi er det naturligt at man ønsker at lave gode billeder og helst nogen der gør stort indtryk på andre.

Hvis man søger efter en definition af hvad der er et godt billede og hvad der er et dårligt billede så søger man forgæves. Hvorvidt et billede er godt eller dårligt er helt igennem subjektivt. To personer kan med fuld ret hver deres synspunkt i forhold til et givent billede. Den ene person kan mene at billedet er det ypperste og den anden kan mene at det er usselt. Da der er tale om noget helt subjektivt kan begge personer have ret - for dem er billedet henholdsvis ypperligt og usselt.

Fotografi - teknik, visuelt udtryk og fortælling

Hvis man nu ikke objektivt kan afgøre hvorvidt et billede er godt eller skidt, hvad kan man så gøre hvis man har ambitioner om at blive en god fotograf? Der findes flere tilgange til dette. I stedet for at søge efter sandheden om det gode og perfekte billede kan man kigge på de færdigheder en fotograf skal beherske for skabe billeder der opfattes som gode og spændende. I dette hæfte beskrives tre basale færdigheder som skal mestres og balanceres.

At fotografere er at arbejde intuitivt

Når man fotograferer arbejder man oftest helt intuitivt. Så hvordan hænger det sammen med at sætte arbejdet i system, at lære en masse teknikker, at analysere så meget?

Tænkearbejdet ligger før og efter, men ikke under fotograferingen.

Henri Cartier-Bresson

Man kan forbedre sine færdigheder, man kan planlægge og man kan arbejde med resultatet efterfølgende. Men mens man fotograferer så er fokuserer man på at tage billedet.

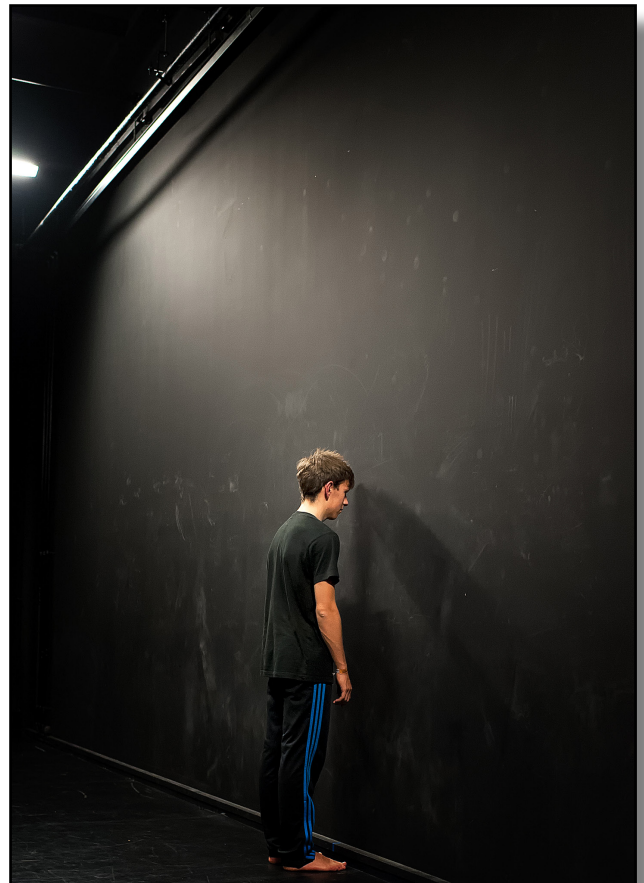
At blive bedre som fotograf

Hvis man arbejder med teknikken, som f.eks. lærer sit kameras autofokus og lysmåling, lærer sig multi-billedteknikker, lærer at bruge filtre, lærer at bruge stativet osv så har man større chancer at dette *sidder i fingrene* når man arbejder med at tage billeder.

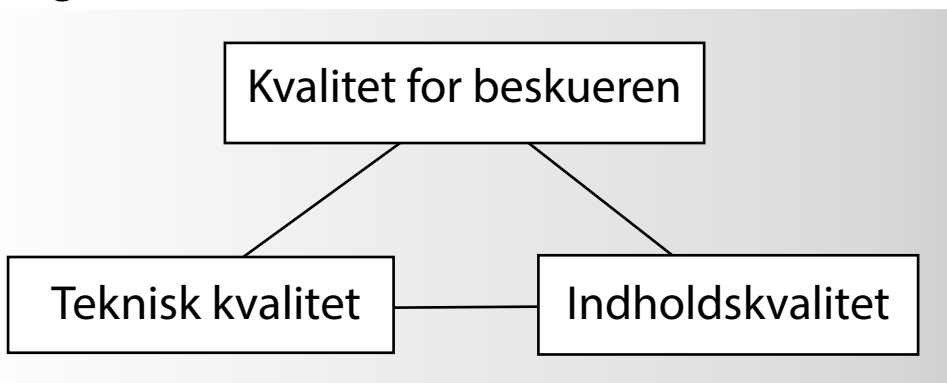
Hvis man kender en lang række visuelle udtryk og hvordan de virker i forbindelse med et billede, så er man mere bevidst om hvilke billeder man arbejder med og hvordan man formidler det man ønsker med sine billeder.

Hvis man kender de greb man bruger for at fortælle noget med sine billeder, så har man naturligt større chancer for at ens billeder får et indhold der fanger, fortæller og formidler.

Med andre ord - hvis man træner disse forskellige færdigheder så har man netop en god chance for at være nærværende når der fotograferes, man ved ret præcist hvilke billeder man ønsker at skabe og hvordan det gøres på bedste måde.

Et godt billede

Et billede kan have tre forskellige kvaliteter:

- **Teknisk kvalitet**
Skarpt og skarpheden korrekt placeret, korrekt eksponering, styr på højlys og skygger, hovedelementet er fint separeret og placeret i det gyldne snit osv.
- **Indholdskvalitet**
Billedet rummer genkendelige elementer, f.eks. en sjælden plante, en hundehvalp, eifeltårnet eller andet der vinder genklang hos beskrueren.
- **Budskabsværdi**
Uafhængigt af de to første kvaliteter kan et billede fange en beskuer. Uafhængigt af om et billede objektivt set har eller mangler tekniske eller indholdsmæssige kvaliteter, så kan et billede fange den der ser på billedet. Det kan skabe reaktioner, vækker følelser, tanker eller refleksioner.

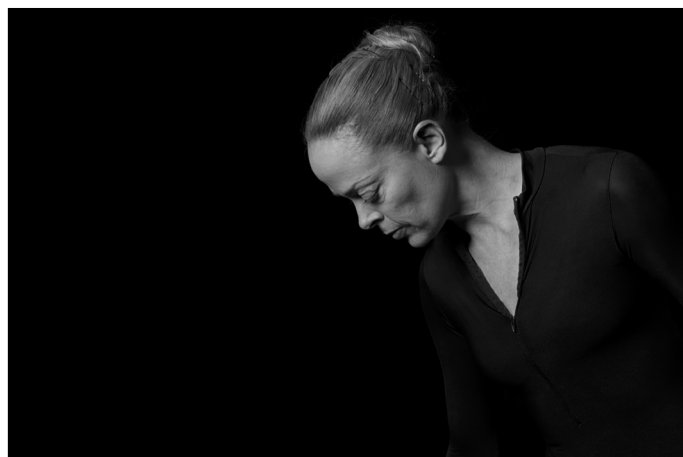
Indholdskvalitet

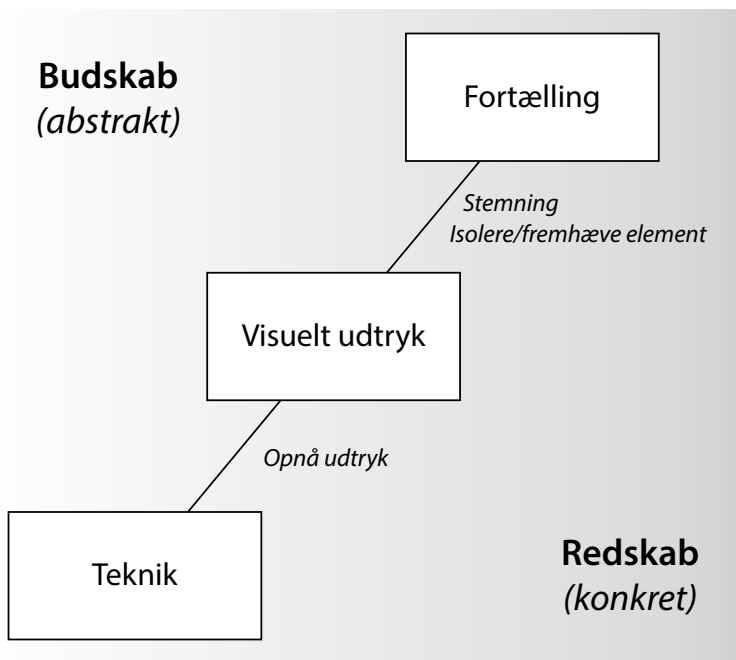
Teknisk kvalitet

Budskabsværdi

En god fotograf

Det fotografiske håndværk består af tre elementer:

Teknik

Håndtering af kamera og og tilbehør samt den efterfølgende behandling af billedet. Det vil f.eks. sige ting som eksponering, skarphedsdybde, brændvidde og perspektiv, panorama osv samt hele billedbehandlingen.

Visuelt udtryk

Fotografens billedsprog og udtryksmåde. Det vil f.eks. sige at se billedet, indramning, komposition, lys og skygge, separation, modstilling osv.

Fortællingen

Hvad fotografen vil med sit billede. Det vil sige bevidst at vælge udtryk som skønhed, drama, iscenesat, fortælling mm.

Teknik

Fotografen skal ikke blot beherske alle tre elementer, men skal også kunne balancere disse.

Et billede der udelukkende har tekniske kvaliteter (eks skarphed), men uden noget visuelt udtryk eller nogen fortælling falder nemt til jorden. Et billede med en god fortælling, men uden hverken noget visuelt udtryk eller tekniske kvaliteter kan have svært ved att ramme beskueren.

Visuelt udtryk

Fortælling

Opgave 1

Det er nyttigt for en fotograf at kunne skelne de forskellige kvaliteter et billede kan have og specielt at vide hvad han/hun som beskuer synes om et billede - gør det indtryk eller virker det ligegyldigt.

Det fotografiske håndværk ligger i at kunne tage springet fra at vide hvad man synes er spændende og til at kunne omsætte dette til egne billeder.

I den forbindelse er det nyttigt at kunne arbejde med billeder på to måder.

- Evnen til at se og beskrive/kommentere et billede (når man ser på et eksisterende billede).
- Evnen til at beskrive et billede man ønsker at lave (et billede der ikke eksisterer endnu).

Vælg et billede som en anden fotograf har taget. Det skal være et billede du synes er godt og som gør indtryk på dig.

- Beskriv kort og blot i stikord hvad du synes fungerer ved dette billede og om det er den tekniske kvalitet eller indholdet der tiltaler dig.
- Beskriv kort og i stikord et billede du endnu ikke har taget. Beskriv også hvilke ikke trivielle opgaver der ligger i at skabe dette billede - teknik, visuelt udtryk eller fortællingen.

Opgave 2

Hvis man kan identificere hvad man selv synes er godt, så ved man hvad man kigger efter når man selv skal lave billeder. Man har derved også en god chance for identificere hvilke ting det kræver for at opnå målet om at skabe et godt billede.

Vælg fem billeder som en anden fotograf har taget. Det skal være fem billeder som du synes fungerer godt og som kunne være inspiration for ting du selv vil lave.

For hver af disse billede beskriv kort og i stikord:

- Hvilken teknik er brugt - kan både være trivielle teknikker og mere komplekse.
- Hvad er det eller de vigtigste visuelle udtryk.
- Er der en fortælling i billedet eller lever det primært på det visuelle udtryk?
- Hvad ville du ændre hvis det var dig der arbejdede med billedet?

De tekniske færdigheder for en fotograf spredt sig over et bredt spektrum fra teknikker. Det kan være i forbindelse med forberedelsen af en foto session, over en masse kamerateknik og til hele efterbehandlingen.

Forberedelse

En del af det fotografiske håndværk er forberedelsen af en foto session. Det kan være en naturfotograf der undersøger lokaliteter for en given fugle- eller plantearart. Det portræt fotografen der forbereder en on location session og derfor søger steder hvor det er tilladt at fotografere, undersøger hvor lyset rammer på et givent tidspunkt af dagen osv. Det kan også være afprøvning af lyssetup i et studie eller on location. Det kan med andre ord være tekniske afprøvninger eller praktisk forberedelse.

Foto teknik

Det fototekniske handler om håndtering af kameraet og tilbehør. Det vil sige håndtering og anvendelse af kamera, stativ, flash, filtre, fjernbetjening, skærme, reflektorer osv. Forståelse af eksponering, brændvidde, blænde, afstand og perspektiv.

Det kan være eksponering med korrekte/ønskede højlys, mellemtoner og skygger. Det kan også være en række forskellige multi-eksponering teknikker som f.eks. panorama, hdr, focus stack, exposure stack, noise stack, dobbelt eksponering osv.

Endelig kan det også handle om få elementer på plads i optagelsen, f.eks. indramning og komposition (placere elementer i rammen) osv.

Billedbehandling

Det handler om hele processen med billedbehandling. Det kan være raw konvertering, justering af lys og skygger, samling af multi-eksponeringer som f.eks. flere billeder til et panorama osv.

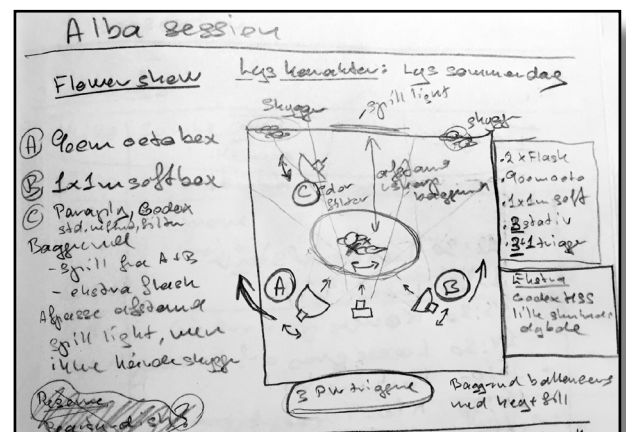
Til dette bruges værktøjer som f.eks. Lightroom, Photoshop og diverse plug-ins, Endelig handler det også om hvordan forskellige opgavetyper har forskellige processer. Man arbejder typisk med meget forskellige måde at billedbehandle et landskabsbillede og et studieportræt.

Panorama

High Dynamic Range (HDR)
10 stop Neutral Density (gråfilter)
Tilt (vippe) og Shift (forskyde)

Forberedelse

Mix af teknikker

Opgave 1

Find et billede som en anden fotograf har taget og som du godt kan lide.

- Hvilken teknik er benyttet?
 - Har det været noget med planlægning?
 - Er det noget bestemt udstyr (eks. filtre, stativ mm) der er brugt?
 - Er der en bestemt kamerateknik der er brugt?
 - Er det i billedbehandlingen at billedet er skabt?
- Beskriv teknikken kort og blot i stikord (dit bedste gæt).
- Hvilke typer af billeder kan denne teknik bruges til?
- Hvilket billede kan du forestille dig at bruge teknikken til?
 - Beskriv kort og i stikord.

Opgave 2

Find en teknik man kan bruge i forbindelse med planlægning af et billede.

- Beskriv teknikken, kort og i stikord
 - Beskriv et konkret billede hvor du kan bruge netop denne teknik
- Tip: Forestil dig et konkret billede og hvilken forberedelse eller planlægning der være nyttig i forbindelse med dette.

Opgave 3

Find en kamerateknik man kan bruge i forbindelse med et billede.

- Beskriv teknikken, kort og i stikord
- Beskriv et konkret billede hvor du kan bruge netop denne teknik

Opgave 4

Find en billedbehandlingsteknik man kan bruge i forbindelse med et billede.

- Beskriv teknikken, kort og i stikord
- Beskriv et konkret billede hvor du kan bruge netop denne teknik

Det visuelle er det der giver billedet et udtryk. Det er for fotografen hvad der svarer til forfatterens sprog eller musikerens musikalitet og indlevelse. Det har også mange paralleller til malerens udtryksform.

Det visuelle udtryk har mange elementer og muligheder og en beskrivelse af hele denne store palette ville være et kæmpe studie i sig selv. Men det handler om billedudtryk der har med lys, form og farve at gøre.

Eksempler på visuelle udtryk kan være fra helt simple som indramning og komposition. Det kan være stemninger som high-key, low-key, lav kontrast, høj kontrast, lokal kontrast i udvalgte områder osv. Det kan være separation i form af lys, fokus, farve eller form. Det kan også være hvordan hovedelementerne i billedet arrangeres og fungerer. Det kan f.eks. en modstilling ”et gadebillede hvor rig møder fattig”. Det kan være spændinger som ”lille spinkel kone vrider øret på stor stærk mand”.

Hvis man dykker ned i de enkelte udtryk så er der ofte mange varianter. For eksempel kompositioner er et helt område i sig selv. Men det kan også være udtrykket i gråvejrs med meget lav kontrast. Der er mange typer af gråvejrs som spænder lige fra det meget mørke lys der er når himlen dækkes af en næsten sort regnsky og til det stærke lys der kan være lige før solen brænder en tynd dis væk.

En god måde at arbejde med visuelle udtryk er at kunne identificere dem, studere deres egenskaber og så bruge dem når man skaber billeder. Et givent visuelt udtryk, f.eks. high-key, hænger oftest sammen med en given teknik, f.eks. lyssætning og er ofte et redskab når man ønsker et billede der fortæller en historie, f.eks. til at sætte en stemning af optimisme/glæde.

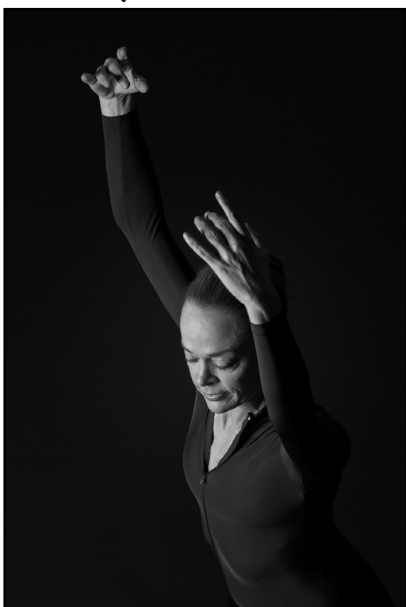
High-key

Tåge og lav kontrast

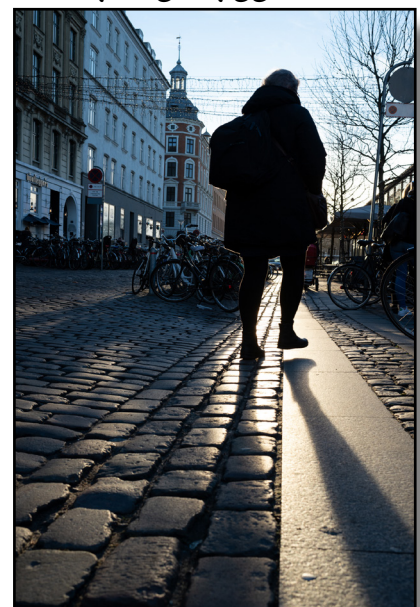
Low-key

Key-light - Kontrast

Modlys og skygger

Opgave 1

Vælg et billede som du godt kan lide og som ikke selv har taget.

Beskriv det vigtigste visuelle element/udtryk i billedet (eks. modlys, separation via lys, farve eller fokus, modstilling, gentagelse/rytme etc).

Hvilket billede kunne du skabe med dette udtryk?

Opgave 2

Vælg 10-20 af dine egne billeder. Beskriv kort hvad du kan lide ved disse billeder - i forhold til det visuelle udtryk. Det kan f.eks. være at du er begejstret for mørke alvorlige billeder, lyse portrætter eller noget helt tredje.

Giver dette et fingerpeg i retning af hvad du ønsker at skabe af billeder?

Opgave 3 (lidt nørdet)

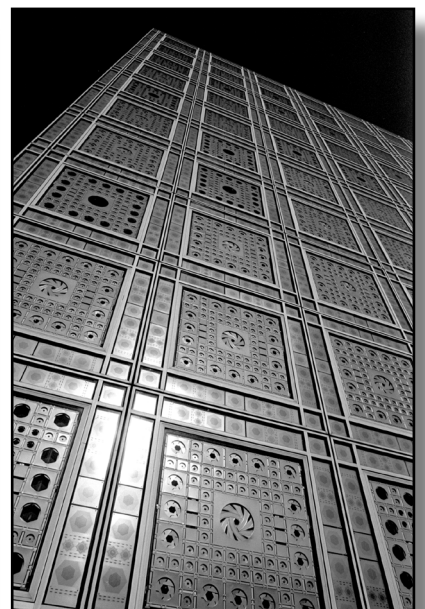
Slå ordet/begrebet *chiaroscuro* op.

Beskriv kort og i stikord hvad dette begreb betyder i billedsammenhæng.

Tænk på enten på et billede du kender eller et billede du kunne tænke dig at lave - med disse egenskaber.

Tip: søg efter "chiaroscuro definition"

Tip: Det er ikke alle der skriver på nettet der ved hvad de skriver om.

En fortælling er en tolkning man kan lægge i et billede. Billedet kan hjælpe med til at danne denne historie. Dette sker dels via de visuelle udtryk der benyttes og dels via billedets indhold. De visuelle udtryk kan f.eks. hjælpe med at sætte en stemning og indholdet kan naturligt bidrage til fortællingen.

Det kan være et billede af en træt gammel kone der trasker ned gennem en regnvåd og mørk gade bærende på sit tunge indkøbsnet. Den regnvåde gade og mørket sætter en lidt vemodig stemning og den gamle kone der forsvinder ned af gaden sporer relativt nemt tankerne ind på en historie.

Der er forskellige typer af fortællinger:

- **Konkret fortælling**
Naturbilleder, en blomst, en fugl, et landskab. Disse kan være på grænsen til en registrering, men rummer alligevel en historie.
- **Indirekte fortælling**
Et landskab, en årstid, gråvejrs eller sol. Fortællingen ligger gemt og indirekte i billedet, måske blot som en stemning.
- **Direkte fortælling**
Mennesker, relationer, drama, harmoni.
- **Abstrakt fortælling**
Et abstrakt udtryk der rummer en stemning eller en samling elementer der rummer en historie. Ofte en meget indirekte fortælling.

Elementer i en fortælling:

Fortællinger kan som nævnt være helt enkle eller indirekte, men de kan også være mere komplekse.

Hvis man ser på den fulde palette af elementer i en fortælling så kan det være følgende:

- **Aktører**
Hvem er med i billedet. Det kan være mennesker eller måske også dyr, ting osv.
- **Karakterer**
Hvis det er mennesker der optræder i billedet så kan de ofte have tydelige karakterer. Det kan være den stærke og den svage, en der er glad og en anden der er trist osv.
- **Roller**
Hvis man arbejder med f.eks. iscenesat fotografi har man typisk meget tydelige roller. Det kan f.eks. manden der frier til kæresten - den ene er spændt og den anden er overrasket.
- **Relationer**
Hvis der indgår personer i et billede kan de have relationer til hinanden og netop at vide dette kan være et element i et god historie. Det kan f.eks. være lommetyven der fanges af en betjent.
- **Konflikt**
En historie kan bygges op omkring konflikter mellem de personer der indgår i historien. Det kan demonstranter og betjente - eller mere realistisk, konen der jagter manden med en kagerulle.
- **Aktion/handling**
Handling skal ikke her forstås som et langt manuskript, men blot en person der foretager sig noget. En handling som historien bygges

Natur, ydmyghed

Dagen starter

op omkring - igen kan eksemplet være konen der jagter manden mens hun svinger kagerullen over hovedet.

- Forandringer

Et element i nogle af de stærkeste historier kan være netop forandring. Hvis man ser billeder fra krigszoner så er netop de forandringer der sker for civilbefolkningen eksempler på meget stærke historier. Det kan f.eks. være den lille pige der står foran et sønderbombet hus.

Forandring kan dog også indgå som mindre dramatiske elementer i en historie.

- Kontrast

På samme måde som kontrast kan være et enkelt og effektivt visuelt udtryk kan det også være et effektivt element i en historie. Det helt klassiske eksempel kan være kontrasten mellem rig og fattig.

- Tema

Specielt i forbindelse med iscenesat fotografi er et tema ofte et bærende element i en historie. Hvis temaet er tydeligt så kan resten af elementerne sagtens være lidt abstrakte eller taget ud af de normale omgivelser.

Temaet kunne være *den sidste nadver*, og billedet kunne være almindelige mennesker bænket om et bord ude i en skov. Hvis temaet er letforståeligt, så kan resten af historien sagtens være indirekte eller endda abstrakt.

- Mysterie

Dette er et af de klassiske elementer i fortællinger. Det er f.eks. ofte et bærende element i sammensatte billeder hvor man f.eks. sætter en meget lys næsten gennemsigtig ung pige ind på en mørk kirkegård. Det kunne også være et billede af en ravn på et mørkt loftrum osv.

Abstrakt historie

Ce poisson

Det er klart at hele denne palette ikke tages i brug i ethvert billede man arbejder med. Det er langt fra sikkert at man inkluderer mere end et par af disse elementer. En kvalitet ved en historie er ofte dens enkelthed. Det er lidt på samme måde som med de visuelle udtryk - kvalitet før kvantitet.

Gamle venner

Generationer reflekterer

Opgave 1

Find et billede du godt kan lide. Det skal være et billede som en anden fotograf har taget.

- Rummer billedet en historie? Hvilken?
- Hvorfor er denne historie spændende?
- Hvad ville du ændre ved billedet for at forbedre historien?

Opgave 2

Find et billede du godt kan lide. Det skal være et billede som en anden fotograf har taget.

- Hvad er historien, kort og i stikord?
- Hvilke elementer findes i historien?
Karakterer, relationer, konflikter, kontraster, tema, mysterie osv

• Opgave 3

Forestil dig et billede du ikke har taget endnu, men hvor du har en ide til en historie.

- Hvad er historien, fortalt kort og i stikord.
- Hvordan vil du gribe arbejdet med billedet an?

Within the Frame (engelsk)

David duChemin, 2016

En grundig gennemgang af teknik, visuelle udtryk og fortælling.

duChemin er en super dygtig fotograf og man kan lære en masse af hans bøger. Der bruges dog utroligt mange ord på at fortælle forholdsvis enkle ting og til tider kan det være lidt svært at følge hans lidt kringledede tanker. Bogen er dog blandt de bedste om disse emner.

Vision & Voice (engelsk)

David duChemin, 2011

En grundig gennemgang af teknik, visuelle udtryk og fortælling. Som det gælder for duChemin så bruger han mange ord på at beskrive relativt enkle ting, men hvis man holder ved så rummer bogen en god indføring.

Bogen rummer en gennemgang af 20 praktiske eksempler som en helt lavpraktisk og godt beskrevet.

The Visual Toolbox (engelsk)

David duChemin, 2015

En grundig gennemgang af teknik, visuelle udtryk og fortælling med vægt på det visuelle udtryk. En meget grundig bog der er bygget op omkring 60 lektioner.

Fifty Paths to Creative Photography (engelsk)

Michael Freeman, 2016

50 opskrifter på opgaver/ideer der udvikle det fotografiske håndværk på alle områder, teknisk, det visuelle udtryk og den gode fortælling.

The Photographers Eye (engelsk)

Michael Freeman, 2007 (der findes en del udgivelser og sikkert en der er nyere end 2007)

En meget grundig gennemgang af en lang række aspekter af det at skabe billeder. Dette er en fotograf med er utrolig indsigt og som kan formidle denne.

Capturing light (engelsk)

Michael Freeman, 2013

Hvis man tror at lys bare er lys, gråvejrs bare er gråvejrs og solskin bare er solskin så vil man få vendt helt rundt på sin verden med denne bog. Bogen er en gennemgang af lys, lyssituationer, hvordan man skaber billeder i alle disse typer af lys og ikke mindst forstår man at *dårligt lys* ikke findes.

Konsten att ta vinnande bilder (svensk)

Göran Segeholm, 2009

På trods af sin lidt finurlige titel så er dette en af de bedste bøger om at lave billeder. Hvis man klarer sig gennem det svenske så er det en bog der giver en rigtig god indsigt.

The Unforgettable Photograph, 228 ideas (engelsk)

George Lange og Scott Mowbary, 2012

En spændende gennemgang af en række billeder/ideer (228 stk). Der arbejdes med teknik, visuelt udtryk samt fortælling.